

Zugrăvind tablouri ample din viața poporului muncitor, demascând orînduirea capitalistă, care schilodește omul, St. Żeromski n-a depășit stadiul protestului individual al eroilor săi împotriva răului social, protest care, în majoritatea cazurilor, avea ca final moartea celui răzvrătit. Pavel Hoffman remarcă cu justeță că: «critica orînduirii capitaliste din Polonia fascistă în creația lui Kruczkowski sau Wasilewska nu este doar critica proprie realismului critic. În creația scriitorilor marxiști, spre deosebire de creația chiar a celor mai mari scriitori ai realismului critic, calea rezolvării este arătată conștient»²².

Un alt erou al literaturii proletare din deceniul al patrulea este proletarul luptător. O operă remarcabilă a acestei perioade, care surprinde situația clasei muncitoare și a luptei ei revoluționare, este romanul *Oblicze dnia (Chipul zilei)* de W. Wasilewska, publicat în anul 1934. Cartea a avut un larg răsunet în rîndurile cititorilor proletari. «Eu am primit — își amintește W. Wasilewska — o scrisoare de la un om care activa în ilegalitate și care îmi scria că atunci cînd îi era foarte greu, această carte îi insufla curaj și îi dădea forțe noi pentru luptă. Mulți îmi spuneau că după citirea romanului *Chipul zilei* ei au început să înțeleagă multe lucruri, pe care pînă atunci nici nu le observau și nici nu le înțelegeau. Atunci am înțeles că, în lupta de eliberare dusă de proletariat, cartea mea poate fi o armă de luptă»²³.

Continuînd și dezvoltînd tradițiile democratice ale literaturii polone, scriitorii proletari mergeau înainte, desăvîrșindu-și metoda realistă, concepțiile lor despre viață și despre sarcinile literaturii. În creația lor au apărut trăsături noi, izvorite din creșterea protestului în rîndurile poporului polonez împotriva realității capitaliste, împotriva fascizării țării. Eroul pozitiv al literaturii proletare polone începe să aibă un program de luptă tot mai clar, lansat de Partidul Comunist Polonez, program care a devenit steagul de luptă al muncitorilor, un program de luptă pentru o Polonie populară-democrat. Rîndurile scriitorilor proletari cîștigă noi forțe. În anul 1933 apare la Moscova prima culegere de versuri intitulată «Apel», aparținînd poetului comunist St. Wygodzki. Atît în această culegere, cît și în cele care au urmat, *Chleb nasz powszechni (Piinea noastră cea de toate zilele)* și *Życie liści (Viața frunzelor)* (1936), un loc central îl ocupă versurile cu tematică social-politică. Eroul preferat al poetului este proletariatul care își apără interesele de clasă. Aceleași perioade îi aparține și începutul activității lui L. Pasternak, poet revoluționar, Culegerile versurilor sale *Przeciw (Impotrivă)* (1935) și *Dzień pochmurny (Zi mohorită)* (1936) sînt străbătute de o satiră vehementă la adresa contemporaneității. Poetul crede în poporul muncitor ca într-o forță a viitorului.

S-a dezvoltat, a crescut mult creația poezilor, care și-au început activitatea încă din deceniul al treilea. Astfel în opera lui St. R. Dobrowolski, protestul împotriva răului social devine mai viguros: credința scriitorului în succesele luptei pentru o Polonie nouă, populară, dragostea pentru patrie și popor capătă o deosebită putere.

În anul 1935, L. Szenwald publică opera sa principală, poemul *Scena przy strumieniu (Scena la izvor)*, care reflectă lupta de clasă ascuțită din Polonia. Realitatea poloneză este înfățișată de poet în toate aspectele ei

²² P. Hoffman, *O niektórych problemach realizmu socjalistycznego*, «Nowa kultura», 1951, nr. 46, p. 1.

²³ W. Wasilewska, *Lata, które minęły*, Kiev-Lvov, 1941, p. 82.